

Els focs de 1994

INTRODUCCIÓ

Vaig néixer a l'estiu de l'any 1995, un any després d'un dels fets que ha causat més impacte de la història recent de la meua comarca: els focs de 1994.

Aquests fets van deixar empremta en els berguedans i en un territori que mai més tornarà a ser el mateix malgrat hagi rebrotat de les cendres.

La hipòtesi inicial del meu treball de recerca era comprovar que, efectivament, hi havia un abans i un després a conseqüència de l'incendi de 1994.

OBJECTIUS

Els objectius del meu projecte han estat:

- Conèixer els fets ocorreguts l'estiu del 1994 a partir de les vivències i records dels protagonistes dels fets.
- Esbrinar les causes que van fer que l'incendi de 1994 agafés aquella magnitud.
- Analitzar com eren els boscos que van cremar en l'incendi, com s'han regenerat i comprovar com ha canviat el paisatge de la zona.
- Descobrir el futur de la pagesia i de l'exploració forestal.
- Conèixer els diferents plans d'actuació per prevenir i extingir incendis forestals i investigar com van actuar els diferents grups d'intervenció en l'incendi del Baix Berguedà.
- Indagar el paper de l'administració abans, durant i després dels focs, i les conseqüències de les seves decisions polítiques.
- Analitzar la sentència del judici i esbrinar l'estat de les línies elèctriques.

METODOLOGIA

La meua recerca s'ha centrat en la informació obtinguda a les hemeroteques dels diaris del moment, en els llibres sobre el tema de les biblioteques de Puig-reig i de Berga, en diferents pàgines web, i sobretot les entrevistes a persones de diferents sectors. Aquests van ser els pagesos afectats, els

bombers, els ADFs, els agents rurals, enginyers forestals, l'administració i la serradora Boix com a empresa que tracta amb el bosc. Tots m'han aportat informacions tècniques i personals.

En la investigació, m'he adonat que és interessant veure el contrast d'informació oral obtinguda de diferents persones i les seves diferents visions sobre un mateix fet.

CONTINGUT

A partir dels objectius, el treball s'ha estructurat en tres blocs:

El primer bloc tracta de generalitats sobre el foc i m'ha permès entendre el perquè de la magnitud de l'incendi. S'analitza què és un foc forestal i com s'origina, es descriu com es duu a terme la prevenció i l'extinció dels incendis forestals a Catalunya, es fa una ressenya de la història i organització dels diferents organismes que formen el grup d'intervenció en un incendi forestal i s'explica una breu història dels incendis

forestals de les darreres dècades a Catalunya.

El segon bloc es centra ja en el tema d'aquest treball, els focs de 1994. S'hi exposen les dades generals de l'incendi, es relata una cronologia dels fets ocorreguts, s'analitzen els fets com l'origen del foc, l'estat dels boscos, l'actuació dels mitjans d'extinció de l'incendi i el paper de l'administració. També s'analitzen les seves conseqüències: una nova legislació per a la prevenció i extinció dels focs, els ajuts als afectats, el manteniment de les línies elèctriques, la fusta negra, la recuperació dels boscos cremats i actes commemoratius dels fets com les jornades "Camí Verd".

Finalment, en el tercer bloc, s'analitza la repercussió d'aquells fets divuit anys després: la gestió forestal, la pagesia i els mitjans d'extinció d'incendi actualment i la sentència judicial de 2012. També es compara el paisatge actual amb el de 1994 a partir d'un recull fotogràfic.

El Salvans, Sagàs. DOLORS BASCOMPTE RINCÓN

CONCLUSIONS

A partir de l'anàlisi de la informació verbal, escrita o gràfica recopilada en relació amb els focs de 1994 i les seves conseqüències, he pogut observar i extreure les següents conclusions:

Els incendis forestals sempre han estat presents en els paisatges mediterranis. El foc de 1994 al Baix Berguedà va ser afavorit pel progressiu despoblament rural i la menor explotació dels boscos, que va permetre el creixement de masses forestals molt més contínues i l'acumulació més gran de biomassa. L'estat del bosc és un tema al qual no s'ha trobat una solució. Avui dia, els boscos catalans continuen estant bruts i la massa forestal es converteix en un combustible molt potent. La gestió forestal no és rendible i per tant calen solucions des de l'Administració. S'ha demostrat que la prevenció és la millor arma contra els incendis forestals.

Per altra banda, aquell 4 de juliol de 1994 les condicions meteorològiques eren extremes, com van ser unes temperatures molt altes, una humitat molt baixa i uns vents forts, factors que van provocar un gran foc de massa.

Aquell 1994, els efectius i els mitjans d'extinció eren infinitament inferiors comparant-los amb els que hi ha avui en dia, especialment els mitjans aeris. Davant la simultaneïtat de focs ocorreguts aquells dies, es van haver de distribuir tots els mitjans i es va demostrar que eren del tot insuficients. Davant de la impotència pel desastre ecològic i humà viscut, sort n'hi va haver de la multitud de persones anònimes que de forma voluntària i altruista, van lluitar contra el foc. (Foto 3) La manca de coordinació entre els diferents comandaments dels bombers, ADFs i voluntaris va ser una de les causes per les quals l'incendi va agafar aquella magnitud. Una de les conseqüències d'aquest fet va ser que abans d'acabar el 1994, es publicà un nou pla de prevenció i extinció d'incendis: l'INFOCAT, que amb diferents revisions encara avui dia és vigent.

Divuit anys després del fet, al 2012, finalment, una sentència conclou que l'origen del foc del Berguedà de 1994 va ser el deficient estat d'una línia elèctrica a Gargallà. (Foto 2) Dóna la raó als 117 afectats que demanaven una indemnització per les pèrdues ocasionades. No obstant, és humiliant que els propietaris afectats hagin hagut d'esperar anys de processos judicials, que encara no han finalitzat.

Una altra conclusió extreta és que el paisatge ha sofert una transformació important. La regeneració natural ha fet que les espècies autòctones dels boscos berguedans, roures

Hostal de Gargallà. Lloc d'origen del foc. FOTO LUIGI

Serracanya. FOTO LUIGI

i alzines, poblessin altra vegada aquestes contrades en comptes de les espècies no autòctones com el pi blanc i la pinassa. A més, s'ha demostrat que la regeneració natural és molt més efectiva que la repoblació.

Aquest treball de recerca m'ha permès fer un aprenentatge molt important: els fets del passat no han de quedar a l'oblit perquè poden evitar errors del futur.

Aquest projecte és la memòria d'un dels fets més importants i transcendents de la història recent de la meua comarca.

AUTOR: GUILLEM CASTANYER SABARTÉS

TURORA: MARTA GUINÓ CANO

INSTITUT DE PUIG-REIG DE PUIG-REIG